herpy

MASKGRODDJUR

Central American Caecilian

Gymnopis multiplicata

Gymnopis multiplicata är ett benlöst, grävande maskgroddjur från Centralamerika som lever ytligt i fuktig jord och förna från Honduras till Panama. Honan föder levande, fullt utvecklade ungar, och djuren kommer upp till ytan i skymning och gryning, särskilt i lätt regn. Arten är nästan outforskad i fångenskap, så skötseln bygger på erfarenheter med landlevande maskgroddjur.

Familj: Dermophiidae Tidigare namn: *Siphonops proximus; Siphonops simus*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**25-40 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**5-10 år**
Aktiv	**I skymningen och på natten**
Levnadssätt	**Grävande**
Biotop	**Torrskog, regnskog och bergsskog**
Hudgift	**Inget känt**
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 40 × 40 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**22-25 °C**
Temperatur, natt	**21-23 °C**
Luftfuktighet	**90-100 %**
Vatten	**Ingen vattenskål**
UVB	**Behövs inte**
Föda	**Insekter och maskar/sniglar**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Levandefödande**
Utveckling	**Levandefödande**
Kullstorlek	**1-16 ungar**
Yngelvård	**Ingen**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Gymnopis multiplicata är ett långsträckt, benlöst groddjur utan yttre öron. Ögonen är små och ligger i ögonhålor som är täckta av ben, så djuret ser nästan ingenting. Bytet hittas i stället med två små känselorgan mellan näsborre och öga. Kroppen är ringad av tvärgående hudveck som hos en daggmask.

Arten tillhör familjen Dermophiidae och är nära släkt med *Dermophis mexicanus*, som den liknar i levnadssätt: båda är levandefödande och gräver ytligt i jorden. Vuxenstorleken är inte dokumenterad; rutans 25-40 cm är en uppskattning utifrån nära släktingar. Ungarna är 10-13 cm långa vid födseln. Vikt, livslängd och säkra yttre könsskillnader är inte dokumenterade, och livslängden i rutan är en uppskattning.

Hudgift: någon giftverkan är inte dokumenterad hos arten, men maskgroddjur har hudkörtlar, så rör inte ögon och slemhinnor efter hantering. Tvätta händerna före och efter, och rör djuret så lite som möjligt.

Utbredning och livsmiljö

Gymnopis multiplicata finns i Honduras, Nicaragua, Costa Rica och Panama. Förekomst i Guatemala är möjlig men inte bekräftad, och landet är inte med på kartan. De allra flesta fynden ligger i Costa Rica. Arten räknas inte som hotad.

> **Naturlig utbredning:** Costa Rica, Nicaragua, Honduras och Panama.

LIVSMILJÖ

G. multiplicata lever i fuktig, lös jord och under löv och växtrester. Den finns i torr och fuktig låglandsskog och i bergsskog, men också i kulturlandskap: betesmarker, plantager, trädgårdar på landsbygden och tätortsbebyggelse. Djuren gräver ytligt i jorden och kommer i skymning och gryning upp till ytan för att äta, särskilt när det regnar svagt. Födan är inte undersökt hos själva arten; nära släkta maskgroddjur tar daggmaskar, termiter och andra smådjur i jorden. Jordens temperatur och fuktighet har inte mätts för arten, men klimatet i utbredningsområdet är tropiskt, och jorden är varm och ständigt fuktig.

Skötsel

TERRARIET

Skötseln bygger på erfarenheter med landlevande maskgroddjur, främst *Dermophis mexicanus*, eftersom *G. multiplicata* inte har undersökts systematiskt i fångenskap. Djuret är landlevande och grävande, så skötseln handlar om jorden. En låda av tjock, tät plast med ett tätslutande lock och en vikt ovanpå fungerar bra: maskgroddjur hittar varje springa, och ett dåligt tillslutet lock är den vanligaste vägen ut. Ett vuxet djur behöver minst 60 × 40 × 40 cm med 25-30 cm lös, fuktig botten att gräva i. Måttet är en uppskattning.

Bottnen ska vara lös, hålla kvar fukten och inte klumpa sig: oblekta pappersfibrer (pappersbaserat strö) är beprövade, och steriliserad matjord, gärna blandad med löv, används också. Kokosfibrer ensamma kan packa sig i tarmen och bör undvikas. Bottnen ska vara fuktig, men inte så blöt att man kan pressa ut vatten ur en handfull, och det får inte stå vatten i botten. Ett flatt stycke bark eller trä på ytan ger ett gömställe precis under ytan och gör det lätt att se till djuret utan att gräva. Små lufthål i sidorna, täckta av fint nät, ger ventilation och håller foderdjuren inne; locket ska vara utan hål. Bottnen byts var 4:e-5:e månad, och djuret undersöks samtidigt.

TEMPERATUR

Arten hålls stabilt och ljumt: 22-25 °C på dagen och 21-23 °C på natten. Svängningar på mer än omkring 3 °C och snabba skiften tolereras dåligt. Lådan kan stå i ett rum med stabil temperatur utan extra värme, eller så kan en värmematta under ena änden ge en gradient, där jorden är varmare och torrare över mattan och svalare och fuktigare i andra änden. Djuret kan då själv välja. Ett djur som ligger på ytan i stället för att gräva har det för varmt, för kallt, för blött eller för torrt. Vintervila behövs inte.

Läs mer: Värme och temperatur Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

Luften i lådan är nästan mättad, 90-100 %, eftersom jorden är fuktig. Fukten upprätthålls genom att spruta jorden och ibland vända de översta centimetrarna. Det finns inget fast förhållande mellan vatten och botten: känn efter, och spruta när det översta lagret känns torrt. Använd flaskvatten, regnvatten eller avklorerat kranvatten. En jämn fuktighet på djupet är viktigare än en viss procentsats, och en något torrare del av bottnen ger djuret ett val.

VATTEN OCH VATTENKVALITET

Arten ska inte ha vattenskål eller vattendel. Fukten kommer från jorden, och kondens på lådans väggar räcker att dricka av. En vattenskål kan tvärtom göra jorden för blöt. Använd aldrig kranvatten med klor eller kloramin för att fukta jorden, och undvik tvål, rengöringsmedel och handkräm på händer och redskap, eftersom groddjur tar upp ämnen genom huden.

LJUS OCH UVB

Arten lever under jord, och ett särskilt ljusprogram behövs inte. Rummets vanliga dygnsrytm med 10-14 timmars ljus räcker. UVB behövs inte för landlevande maskgroddjur, och lådan hålls mörk så att djuret kan gräva ostört. Lådan ska inte stå i direkt solljus. Växter behövs inte.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Daggmaskar är baskost och tas av nästan alla landlevande maskgroddjur. Små till medelstora daggmaskar passar, och ett vuxet djur får 10-15 maskar varannan vecka. Maskarna kan leva i ett fuktigt pappersunderlag under lång tid utan att dö och ruttna. Gräv igenom bottnen minst varannan vecka: många kvarvarande maskar betyder överutfodring eller ett djur som inte äter. Syrsor kan ges som omväxling; vad *G. multiplicata* själv föredrar är inte dokumenterat.

Maskarna kan gut-loadas med kalk- och vitaminpulver i sin jord 4-6 dagar före utfodring, men hur mycket som når djuret är okänt. Djuret syns sällan äta. Ett nytt djur hålls därför den första månaden i en liten låda där maskarna räknas in, och bottnen gås igenom var 3:e-4:e dag.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

G. multiplicata tillbringar nästan all tid under jord; ett friskt djur ligger nedgrävt omkring 95 % av tiden. Arten hålls oftast ensam, så att tillstånd och tillväxt är lätta att följa. Flera djur av samma art kan hållas tillsammans med regelbunden kontroll av bett, och det ger en bättre chans till avel. Hantering bör undvikas: huden är fuktig och ömtålig. Flytta bara djuret när det är nödvändigt, med rena, fuktiga händer utan kräm.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könsmognad är inte dokumenterad hos *G. multiplicata*, och könen kan inte säkert skiljas åt utanpå. Avel i fångenskap är inte dokumenterad.

PARNING

Befruktningen är inre. Vad som utlöser parning, och hur djuren förmås att para sig i fångenskap, är inte dokumenterat. Om djuren ska hållas tillsammans med tanke på avel är stabila förhållanden, djup jord och rikligt med foder det viktigaste.

ÄGG OCH LARVER

Arten lägger inte ägg. Honan är levandefödande: fostren utvecklas i äggledarna och kläcks inne i henne när de är omkring 25-30 mm långa. Därefter lever de sannolikt av ett näringsrikt sekret från äggledarens vägg, som hos *Dermophis mexicanus*, tills de föds. Kullstorlek och dräktighetens längd är inte dokumenterade; rutans 1-16 ungar är lånade från *Dermophis mexicanus*. Det finns ingen yngelvård efter födseln.

METAMORFOS

Det finns ingen kläckning utanför honan och inga larver. Ungarna föds fullt utvecklade och är 10-13 cm långa. Dräktighetens längd är inte dokumenterad, och fältet i rutan är därför tomt. En dräktig hona ska få rikligt med foder och lugn och ro under hela perioden.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Nyfödda ungar ska ha en låda med djup, fuktig botten som de vuxna och flyttas från honans låda så att de inte störs. Små daggmaskar eller maskbitar är första foder. Tillväxt och tidpunkt för flytt till en större låda är inte dokumenterade.

Hälsa och vanliga misstag

Hälsobilden bygger på erfarenheter med andra landlevande maskgroddjur. De vanligaste problemen är:

- Djuret ligger på ytan: bottnen är för blöt, för torr, för varm, för kall eller kemiskt olämplig. Byt botten, kontrollera temperaturen och prova en annan vattenkälla.
- Förstoppning: kokosfibrer kan packa sig till en propp i tarmen. Använd pappersfibrer eller steril jord.
- Rymning: locket ska sluta tätt och ha en vikt ovanpå. Även en liten öppning räcker.
- Hudinflammation är den vanligaste kända dödsorsaken hos maskgroddjur i fångenskap, särskilt hos de vattenlevande arterna. Håll bottnen ren och titta på huden vid varje kontroll.
- Chytridsvamp (Bd) har påvisats hos maskgroddjur. Nya djur sätts i karantän, och händer och redskap tvättas mellan lådorna.

Gå till en veterinär med kunskap om groddjur om djuret inte äter på flera veckor, tappar i vikt eller får sår på huden.

Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.

Hela guiden med karta och uppdateringar: herpy.org/sv/maskgroddjur/gymnopis-multiplicata